

Od redakcji

Tom osiemnasty *Linguistica Copernicana* zawiera 17 artykułów różnorodnych tematycznie, dotyczących różnych działów językoznawstwa i wielu języków. Jest tomem międzynarodowym, dominują w nim autorzy reprezentujący ośrodki zagraniczne (Oldenburg, Greifswald, Budziszyn, Odesę, Skopje, Leuven), w znacznej mierze slawistycznym i zarazem kontrastywnym, nie brakuje w nim też rozważań z zakresu teorii i filozofii języka oraz metodologii językoznawstwa. Autorzy poświęcają swoje prace językowi polskiemu, a ponadto macedońskiemu, ukraińskiemu, rosyjskiemu, rumuńskiemu, albańskiemu, a także językom łużyckim. Liczne artykuły dotyczą szeroko rozumianej gramatyki (składni, słowotwórstwa, fleksji) i leksykologii (obejmującej również semantykę), a także problematyki kontaktów językowych.

Tom otwiera artykuł okolicznościowy, poświęcony jubileuszom **Profesora Andrzeja Bogusławskiego**, uczonego o światowej renomie, jednego z najwybitniejszych językoznawców współczesnych. Prof. Bogusławski, doktor honoris causa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, członek rady redakcyjnej *Linguistica Copernicana* od momentu powstania czasopisma i autor wielu artykułów opublikowanych na jego łamach, świętuje 1 grudnia 2021 roku jubileusz dziewięćdziesięciolecia urodzin. W tym samym roku mija też siedemdziesiąt lat od opublikowania pierwszych artykułów Andrzeja Bogusławskiego i od jego zatrudnienia na Uniwersytecie Warszawskim (gdzie nadal pracuje).

Andrzejowi Bogusławskiemu dedykuje swój artykuł Gerd Hentschel, profesor Uniwersytetu Karola Ossietzky'ego w Oldenburgu, a w 1999 roku promotor w postępowaniu o nadanie polskiemu uczonemu tytułu doktora honoris causa tego Uniwersytetu. Artykuł Gerda Hentschla jest poświęcony etymologii i historii nazwy likieru niem. *Krambambuli* (produkowanego w Gdańsku w końcu XVI wieku), występującej później w podobnej formie

w polskim, rosyjskim, holenderskim i białoruskim, będącej świadectwem licznych kontaktów językowych, m.in. polsko-niemieckich.

Dzięki trwającej od wielu dziesięcioleci współpracy slawistów oldenburskich i toruńskich udało się nam zachęcić do publikowania na łamach *Linguistica Copernicana* uczniów i współpracowników profesora Gerda Hentschla. W niniejszym tomie zamieszczamy artykuły Maxima Makartseva, Thomasa Menzla, Olesyi Palinskiej i Tatiany Kuznietsovej oraz Jana Patricka Zellera. Dotyczą one kontaktów językowych na Bałkanach, Łużycach i na Ukrainie.

Maxim Makartsev (Oldenburg) analizuje redukcję infinitiwu – pod wpływem języka albańskiego – w werbalnych uzupełnieniach modalnych w dialekcie sztokawskich migrantów w Fierze i okolicach. Przedmiotem badań Thomasa Menzla (Budziszyn) są korpusy tekstów prasowych języków dolno- i górnołużyckiego z punktu widzenia dystrybucji środków językowych reprezentujących kategorię rodzaju. Autor zwraca uwagę na środki leksykalne przejęte z języka niemieckiego. Olesya Palinska (Oldenburg) i Tatiana Kuznietsova (Odessa) badają surżyk (ukraińsko-rosyjską mowę mieszaną) w różnych sferach komunikacji publicznej, w różnych regionach geograficznych Ukrainy, rozważając czynniki socjokulturowe mające wpływ na posługiwanie się tą odmianą języka. Jan Patrick Zeller (Greifswald) z kolei bada relacje między ukraińskim, rosyjskim a surżykiem jako językami rodzimymi centralnej Ukrainy, szukając odpowiedzi na pytanie, jakie czynniki społeczne i geograficzne determinują wybór jednego z tych trzech języków jako języka rodzimego.

Piotr Stalmaszczyk (UŁ) w artykule o charakterze przeglądowym omawia – w świetle wybranych prac encyklopedycznych i podręcznikowych poświęconych filozofii języka – relacje między filozofią języka, filozofią językoznawstwa a filozofią lingwistyczną, określając ich stosunek do językoznawstwa, a także semantyki i pragmatyki.

Adam Dobaczewski (UMK) porównuje teorię gramatyki operacyjnej Andrzeja Bogusławskiego z rodziną koncepcji gramatyki konstrukcji (zapoczątkowanej przez Adele Goldberg w 1995 roku). Autor uzasadnia tezę, że pierwsza – w przeciwieństwie do drugiej – daje skuteczne narzędzia do wyróżniania m.in. konstrukcji z jednostkami tautologicznymi i powtórzeń wynikających z ponadjęzykowych reguł działania mownego.

Mateusz Podlecki (UAM) na szerokim tle badań frazeologicznych prowadzonych w Polsce charakteryzuje koncepcję frazeologii operacyjnej, nawią-

zującą do gramatyki operacyjnej i teorii jednostek języka Andrzeja Bogusławskiego, przyjmując, że przedmiotem badań tak rozumianej frazeologii są związki frazeologiczne na poziomie schematu syntaktycznego i/lub na płaszczyźnie suprasegmentalnej.

Zuzanna Topolińska w dwóch artykułach poświęconych derywacji semantycznej i formalnej od prasłowiańskich rdzeni **by-* i **vol-* omawia liczne jednostki leksykalne w języku polskim i/lub macedońskim, stanowiące rezultat charakteryzowanych procesów (por. np. *wola*, *wolność*, *swawola*, *niewola*, *dowolny*). Inny artykuł uczonej dotyczy kategorii gramatycznych polskiego leksemu *powinien*, interpretowanego przez nią jako wykładnik modalności, ekwiwalent semantyczny angielskiego *should*. Dwie pozostałe prace Zuzanny Topolińskiej są poświęcone grupom jednostek funkcyjnych. Autorka wyróżnia partykuły werbalne w języku macedońskim i poszukuje ich polskich odpowiedników (*by*, *że*, *niech*). Uważa, że jako powierzchniowe wykładniki kategorii trybu powinny być uznane za osobną część mowy. W ostatnim swoim artykule analizuje serie operatorów referencji, odwołując się do ich pronominalnych rdzeni deiktycznych; por. m.in. pol. *dziś*, *latoś*, *kiedyś*; *tu i ówdzie*, *tedy owędy*.

Anna Kisiel (KU Leuven), korzystając z materiałów słownikowych i korpusowych, bada stopień leksykalizacji wybranych wyrażen przyimkowych z rzeczownikami *miara*, *sposób*, *stopień*, *sens* oraz bliskoznacznych z nimi fraz narzędnikowych, konstytuowanych przez formy *miarą*, *sposobem* / *sposobami*. Oba rodzaje sekwencji nominalnych zawierają atrybuty przymiotnikowe lub zaimkowe.

Irena Sawicka (Instytut Sławistyki PAN) bada zapożyczenia tureckie w języku macedońskim. Głównym tematem jej artykułu jest etymologia słowiańskiego sufiksu deminutywno-hipokorystycznego *-če* w języku macedońskim, prawdopodobnie zapożyczonego z tureckiego (hipoteza autorki).

Tomasz Cychnerski (UAM) próbuje określić relewantne wskaźniki cech morfosyntaktycznych we fleksji rzeczownikowej języka rumuńskiego i ustalić ich uwarunkowania morfofonemiczne.

Zaproszonym Autorom wyrażam wdzięczność, że zechcieli oddać swoje artykuły do naszego czasopisma.

Państwu Recenzentom wydawniczym uprzejmie dziękuję za wnikliwą ocenę artykułów i uwagi krytyczne.

*

Dnia 3 kwietnia 2021 roku w wieku 91 lat zmarł w Brnie **Miroslav Grepl**, profesor Uniwersytetu Jana Masaryka w Brnie, bohemista, teoretyk języka, jeden z najwybitniejszych czeskich syntaktyków, współtwórca podręczników gramatyki, współautor podręczników składni języka czeskiego, słownika encyklopedycznego, licznych monografii i artykułów poświęconych semantyce i pragmatyce zdania i wypowiedzi. Członek Międzynarodowej Komisji Struktury Gramatycznej Języków Słowiańskich przy MKS. Wieloletni organizator życia akademickiego i naukowego: prodziekan, kierownik katedry.

Dnia 6 września 2021 roku w wieku 77 lat zmarła w Warszawie **Jadwiga Wajszczyk**, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, polonistka i rusycystka, wybitny teoretyk języka i metodolog językoznawstwa; autorka monografii poświęconej składni i semantyce spójników polskich oraz problematyce metatekstu, a także licznych artykułów z zakresu teorii języka, teorii tekstu, semantyki i pragmatyki. Członek Międzynarodowej Komisji Struktury Gramatycznej Języków Słowiańskich przy MKS.

Dnia 10 września 2021 roku w wieku 71 lat zmarł w Belgradzie **Predrag Piper**, profesor Uniwersytetu Belgradzkiego, wybitny sławista, serbiista i rusycysta, autor licznych prac z zakresu gramatyki i semantyki leksykalnej. Członek Serbskiej Akademii Nauk i Sztuk, Macedońskiej Akademii Nauk i Sztuk, członek Międzynarodowej Komisji Struktury Gramatycznej Języków Słowiańskich przy MKS, a w latach 2008–2013 jej przewodniczący; wieloletni redaktor naukowy renomowanych czasopism sławistycznych *Južnoslovenski Filolog*, *Zbornik Matice srpske za slavistiku*.

Z głębokim żalem i smutkiem żegnamy wybitnych językoznawców o światowej renomie.

Maciej Grochowski

We wrześniu 2021 roku